

KESKI-KEMIJOEN KALASTUSALUE

SODANKYLÄN KALASTUSALUE

15.5.2015

LAUSUNTO

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖLLE

Viite: VN:n luonnos 2.4.2015 uudeksi kalastusasetukseksi

Asia: Keski-Kemijoen ja Sodankylän kalastusalueiden lausunto

Keski-Kemijoen ja Sodankylän kalastusalueet esittävät uuden kalastusasetusluonnoksen johdosta seuraavan lausunnon.

Asetusluonnos sisältää epämääräisiä ja tulkinnanvaraisia termejä. Erityisesti termit **vaelluskalavesistö** ja **vaellusyhteys** sekä näiden yhteyteen liitetyt rajoitukset ja sanamuodot ovat tulkinnan kannalta erittäin vaikeaselkoisia, koska niiden sisältöä ei ole avattu. On välttämätöntä, että uudet termit määritellään tarkasti.

Epäselvää on myös, mihin asetuksen rajoituksilla tähdätään rakennetuissa vesistöissä, jotka ovat totaalisesti voimatalouden käytössä ja joissa ei ole tutkimuksin todettu lisääntyviä luonnonvaraisia taimenkantoja. Yksittäisissä puroissa saattaa esiintyä paikallisia kantoja, joita yleisesti kutsutaan **tammukoiksi eli purotaimeniksi**, jotka eivät ole kalastuksen vuoksi uhattuja.

Koska asetustekstissä käytetty uusi terminologia yhdessä esitettyjen rauhoitusten, rajoitusten ja pyyntimittojen kanssa muodostavat yhdessä epämääräisen käsitteistön, on selvää, että ensimmäisenä kalatalousviranomaisen joutuu vaikeaan tilanteeseen uuden lain ja asetuksen soveltamisessa hakiessaan käytännön kannalta tarkoituksenmukaisia ratkaisuja. Ellei terminologiaa kyetä asetuksessa tarkasti määrittelemään, eikä kalatalousviranomaiselle anneta välineitä asetuksen soveltamisessa paikallisesti, haetaan asetuksen tulkintaa viime kädessä tuomioistuimissa. On selvää, että alueelliselle kalatalousviranomaiselle ja kalatalousalueille on annettava mahdollisuus ratkaista yksityiskohdat ottaen huomioon paikalliset erityispiirteet.

Seuraavassa on esimerkkejä siitä, mitä kysymyksiä ja ajatuksia asetusteksti herättää ja mitkä asiat jäävät auki vaille vastausta. Lisäksi on kalastusalueiden esityksiä asetuksen muuttamiseksi.

Rauhoitukset, rajoitukset ja pyyntimitat

- Taimenen rauhoituksesta ja pyyntimitoista

Asetuksen 1§:n 2.mom:n mukaan

"...(rauhoitus) ei koske taimenta, joka on pyydetty sellaisesta purosta tai lammesta, johon ei ole vaellusyhteyttä merestä tai järvestä."

2§ 2.mom. luonnonvesistä pyydettyjen kalojen pyyntimitat

Kohta 2) *"Sellaisesta purosta tai lammesta, johon ei ole vaellusyhteyttä merestä tai järvestä, pyydetty taimen vähintään 20 cm."*

Mielestämme ei ole perusteltua asettaa minkäänlaisia alamittoja kaloille, joiden istutukset on suoritettu muilla, kuin tutkimukseen, kalanviljelyyn tai uuden kannan kotiuttamiseen tai tutkitusti alkuperäisen järvi- tai meritaimenkannan suojeluun liittyvillä perusteilla. Sama koskee lampia ja järviä, jotka eivät ole yhteydessä muihin vesistöihin eli niihin ei ole edes teoriassakaan vaellusyhteyttä. Istutuskalojen pyyntimitat on järkevintä säätää paikallisesti, jos on tarpeen.

Milloin *vaellusyhteyden* katsotaan muodostuneen ja olevan olemassa? Käykö perusteeksi pelkkä vaellusyhteys, ottamatta huomioon, onko ala- tai yläpuolisella vesistöllä edellytyksiä toimia taimenen syönnösalueena? Näiden määrittely kuuluu paikallisen viranomaisen ja kalatalousalueen tehtäviin.

Asetuksesta voidaan tulkita, että se tulee nostamaan paikallisten luonnonvaraisten purotaimien alamitan 50 tai 60 cm:iin ja vuoden 2018 jälkeen rauhoittaa sen leveysasteen 67°00'N eteläpuolella kokonaan.

Kalastusalueet eivät tavoita, mihin tällä pyritään. Esitys on järjetön ja se tulee poistaa.

Kalastusalueiden näkemyksen mukaan 60 cm:n alamitta on ehdottomasti liian suuri ja jopa 50 cm:n alamitta on erityisesti säännöstelyvesissä niin suuri, että kompensatioksi tarkoitetut istutukset eivät tuota tulosta. Kalastusalueet esittävät, että istutettavien taimien pyyntimitoista voidaan päättää alueellisesti ja alueelliselta kalatalousviranomaiselta voidaan hakea muutosta rajoituksiin ja alamittoihin laajemmin, kuin mitä 3§:ssä on sanottu. Kalatalousviranomaisen voisi poistaa alamitta kokonaan, jos se nähdään perustelluksi.

- Siian rauhoitus mereen laskevassa joessa ja purossa

1 § Seuraavat kalat ovat rauhoitettuja:

8. *"Siika mereen laskevassa joessa ja purossa syys-, loka- ja marraskuussa."*

Miten määritellään mereen laskeva joki ja puro? Eivätkö kaikki vedet laske mereen?

- Verkkokalastuskielto 15.8.-30.11.

12§ Vaelluskalavesistöön kuuluvassa joessa on kalastus verkolla kielletty elokuun 15. marraskuun 30. päivään.

- Miten määritellään vaelluskalavesistö?
- Luetaanko Kemijoen vesistö vaelluskalavesistöksi ja jos luetaan, millä perusteella? Kemijoen kaikki joet ja sivupurot laskevat mereen, mutta toistaiseksi kaloilla ei ole vapaata vaellusyhteyttä mereen kuin yhteen suuntaan, alavirtaan. Miten esim. kalastuksen valvonnassa tulkitaan vaelluskalavesistö?

Kuten edellä on jo todettu, ensin tulee määritellä, mikä on vaelluskalavesistö, jonka jälkeen määritellään, mitä tarkoitetaan vaellusyhteydellä. Sen lisäksi tulee määritellä, mitä tarkoitetaan vaelluskalavesistöön kuuluvalla joella.

Nykyisinkin on tulkintaepäselvyyttä mm. siitä, luetaanko Kemijoen ja Kitisen rakennetut osat vaelluskalavesistöön kuuluvaksi joeksi vai patoallasketjuksi, jotka eivät ole sen enempää jokia kuin järviäkään.

Määrittely ja terminologia on tärkeää, koska asetuksen 12§ kieltää verkkokalastuksen 15.8.-30.11. em. vesissä, mikäli ne luetaan jokivesiksi, jotka kuuluvat vaelluskalavesistöön. Täytyykö em. termien lisäksi täytyä myös se, että vesissä on vaellusyhteys? Mitä tämä kaikki tarkoittaa?

Onko asetuksen valmistelussa huomioitu, että verkkokalastusrajoitus rajoittaa myös muun kalan, mukaan lukien velvoiteistutusten tuoton talteenoton? Siika, kirjolohi, kuha ja hauki jäävät käytännössä myös kalastuksen ulkopuolelle. Verkkokalastusrajoitus lisää osaltaan alikalastusta entisestäänkin alikalastetuissa vesissä, ilman että saavutetaan lainvalmistelijan olettamaa tavoitetta.

Rasvaevällinen ja rasvaevätön taimen ja niiden kalastus

Esityksen 1§ mukaan vuodesta 2019 alusta rasvaevällinen taimen on rauhoitettu leveysasteen 67°00'N eteläpuolella. 15 §:n mukaan vuodesta 2017 alkaen on vähintään vuoden ikäisinä istutettavien taimenien rasvaevä leikattava pois.

Mitä tästä seuraa?

Vuoteen 2016 saakka istutettavat rasvaevälliset taimenen poikaset eivät saavuta pyyntikokoa vuoden 2018 loppuun mennessä ja vuoden 2019 alusta lähtien ne ovat rauhoitettuja. **Tämä koskee myös taimenia, jotka on istutettu kompenaatioina eli velvoitteina korvaamaan sitä kalataloudellista menetystä, joka vesistö rakentamisesta on aiheutunut.**

Saavuttaakseen 60 cm:n mitan, taimen tarvitsee istutuksen jälkeen hyvissäkin olosuhteissa aikaa 4-6 vuotta.

Käytännössä vuoden 2014 jälkeen istutettuja rasvaevällisiä taimenia ei voi asetuksen mukaan enää kalastaa, koska ennen kuin ne saavuttavat asetuksen salliman 60 cm:n pyyntimitan, ne rauhoitetaan lopullisesti vuodesta 2019 alkaen. Toteutuessaan esitys tulee rajaamaan kompenaatioksi tarkoitetut istutukset kokonaan kalastuksen ulkopuolelle. Korvaako valtio vesialueen omistajille eli vahingonkärsijöille vesioikeuden määräämien velvoiteistutusten käyttökiellosta johtuvan menetyksen?

Tämäkin tukee kalastusalueiden esitystä poistaa istutustaimenen pyyntimitta kokonaan ja siirtää se alueiden päätettäväksi.

On huomattava, että asetuksella ei voida kumota KHO:n v. 1982 antamia päätöksiä koskien voimayhtiöille asetettuja velvoiteistutuksia eli jokivarren asukkaille ja oikeudenomistajille määrättyjä kompenaatioita.

KESKI-KEMIJOEN JA SODANKYLÄN KALASTUSALUEET

Keski-Kemijoen puheenjohtaja REIJO SAARI
Reijo Saari

Sodankylän kalastusalue JORMA KAARETKOSKI
Jorma Kaaretkoski

Isännöitsijä

Jukka Korpivuoma

Tiedoksi: Lapin Ely-keskus / kalatalousyksikkö